

بخش ویژه: کلان شهرها و نقش آنها در توسعه اقتصاد ملی

کارکردهای اقتصادی شهر جهانی با تأکید بر خدمات پیشرفته پشتیبان تولید

علیرضا محمدی
چکیده

این مقاله فرآیند جهانی شدن اقتصادی و رشد بخش خدمات پیشرفته در برخی از مناطق جهان را مرور می کند و سپس شهر جهانی و جهان شهر را تعریف می کند. در ادامه با نگرش جغرافیای اقتصادی، شکل گیری و رشد کارکردهای اقتصادی پیشرفته از جمله "خدمات پیشرفته پشتیبان تولید (APS)" را مورد بررسی قرار می دهد. در ادامه تلاش می کند تا جغرافیای خدمات مذکور و کاراکترهای موثر در مکان گزینی این خدمات، در برخی از شهرهای جهانی را بررسی و نتایج آن را ارائه نماید. هدف اصلی آن معرفی لیستی از کارکردهای پیشرفته اقتصادی در کلانشهرهای جهانی است و برنامه ریزان، مدیران و سیاستگذاران کلانشهرهای جهان سومی را به اندیشه در این مهم فرا می خواند.

واژگان کلیدی: جهانی شدن اقتصادی، شهر جهانی و جهان شهر، کارکردهای اقتصادی، خدمات پیشرفته پشتیبان تولید.

Economic Functions of World Cities: With emphasis on Advanced Producer Services Abstract

This article reviews the economic globalization and growth of advanced services in some regions of world. Therefore, define World City and Global City. And so evaluate formation and growth of Advanced Producer Services. Consequently tried to explain geographic characterizes for locationing and distribution of that services in some case studies. Main subject of this article prepare the list of Advanced Economic Function in world metropolises. So it invite from third world city planners, managers and policy makers for attention to this topic in those decisions for metropolises.

Key Words: Economic Globalization, World City, Global City, Economic Functions, Advanced Producer Services.

رقابت کلان شهرها در عرصه های فراملی با استفاده از ابزار استراتژی یابی

مرنضی قورچی، جواد مالکی
چکیده

در آغاز قرن بیست و یکم جهانی شدن و نوآوری در عرصه های فناوری اطلاعاتی سبب شده است تا شهرها نیز در فضاهای فراملی همانند شرکت های چند ملیتی، رقابت روز افزونی را برای کسب منافع اقتصادی با یکدیگر داشته باشند. به همین دلیل است که هیچ نقطه شهری در جهان نمی تواند به حفظ جایگاه و نقش سنتی خود در سلسله مراتب شهری تکیه نماید چرا که سایر نقاط شهری، در ساختار شبکه ای با سایر شهرهای دیگر در رقابت هستند تا جایگاه خود را در شبکه ارتقاء دهند و بر سایر رقیبان خود غلبه نمایند. این رقابت سبب شکل گیری برند شهری و ارائه تصویری مثبت از یک نقطه شهری در ساختار سلسله مراتب شبکه شهری در مقیاس جهانی خواهد شد. به همین جهت است که مدیران شهری در سال های اخیر تلاش گسترده ای داشته اند تا شهر خود را در شبکه کلانشهرهای جهانی ارتقاء داده و منافع اقتصادی هنگفتی را برای شهروندان خود فراهم سازند. این هدف امروزه با شناخت و اتخاذ رویکرد هوشمندی رقابتی که همان نظارت هدفمند بر محیطی است که سازمان در آن به فعالیت و رقابت می پردازد امکان پذیر شده و با هدف اخذ تصمیمات

استراتژیک توسعه یافته است. مدیران شهری با بهره بردن از این رویکرد و به‌خصوص ابزار استراتژی‌یابی آن برای رقابت با سایر شهرها، کسب آمادگی نموده و استراتژی خود را در عرصه‌های فرا ملی جهت رقابت با سایر کلانشهرها تدوین می‌کنند. اساساً استراتژی‌یابی تکنیکی است که در طول قرن بیستم شرکت‌های چند ملیتی برای رقابت با سایر شرکت‌ها و بازاریابی خود استفاده می‌کردند و حداکثر تلاش آنها نیز این بوده است تا با تکیه بر این ابزار بتوانند رفتارهای رقیب را مورد تحلیل قرار داده و برای رقابت با این نوع رفتارها، استراتژی‌های جدیدی را برای شرکت خود فراهم سازند. هم‌اکنون این ابزار در حوزه مدیریت شهری نیز به‌کار می‌رود تا مدیران شهری بتوانند از حداکثر فرصت‌های در پیش‌رو برای رقابت با سایر شهرها در شبکه و ارتقاء شهر خود بهره لازم را برده و به حداکثر منافع اقتصادی برای توسعه شهر خود دست یابند. این مقاله در صدد است تا با روش توصیفی - تحلیلی فضای رقابتی کلانشهرها را در عرصه‌های فراملی به بحث گذاشته و چگونگی رویکرد هوشمندی رقابتی و کاربرد ابزار استراتژی‌یابی را در حوزه مدیریت شهری به تحلیل درآورد.

واژگان کلیدی: جهانی شدن، ساختار شبکه کلان‌شهرها، رقابت شهرها در عرصه‌های فراملی، هوشمندی رقابتی، استراتژی‌یابی شهرها

Metropolitans' Competition in Trans-National Arenas Using Strategy Finding Tools

Morteza Ghourchi
Javad Maleki

In the early ۲۱st century, globalization and innovation in IT arenas have caused cities, like multinational companies, to have increasing competition in trans-national atmosphere to get economic advantages. Therefore, no urban spots in the world cities can depend on their traditional places and roles in urban hierarchy; as other cities, are competing in a network structure to enhance their place and overcome their rivals. This competition makes urban brand form and provides a positive image of a city in global urban network structure. So, in recent years, urban managers have made an increasing effort to enhance their city in global metropolitans' network and provide substantial economic interests for their citizens.

Today, this goal has been achieved through understanding and adopting competition intelligence approach that is purposeful monitoring of the environment in which the organization is competing and working, and has been developed through aiming strategic decisions.

Using this approach, particularly strategy finding tools for having competition with other cities, urban managers are prepared and provide their strategy in trans-national arenas. In order to compete with other cities Strategy finding is a technique which multi-national companies use to compete with other companies and their own marketing in the ۲۰th century. They tried to analyze their competitors' behaviors and provide their new strategies to compete with these behaviors. Today, these tools are used by urban managers to take the maximum advantage of forehead opportunities to compete with other cities in the network and advance their cities to achieve the maximum economic advantages for developing them. In this article, metropolitan's competition setting is discussed through descriptive-analytic methodology, Metropolitan's competition environment in transnational arenas, competition intelligence approach conditions and the applicability of strategic tools in urban management are also analyzed.

Key Words: Globalization, Metropolitans' Network Structure, Cities' Trans-national Competition, Competition Intelligence, Cities Strategic Findings

اقتصاد شهری و اقتصاد شهر در ایران

کمال اطهاری

چکیده

در دو دهه اخیر، اقتصاد شهری در ایران، همچون اقتصاد شهرهای آن، راه زوال را پیموده؛ زیرا به‌درستی یا به‌طور ماهوی درباره آن فکر نشده است. البته این راه زوال، به طور یکنواخت رو به سراشیبی نبوده بلکه فراز و فرود زیادی داشته است. انتشار نشریه «اقتصاد شهر» که شهرداری تهران آن را منتشر می‌کند، بیانگر این واقعیت است که این شهر در پی گریز از فرود خود با فکر کردن به اقتصاد می‌باشد. شهرداری کلان‌شهرها، بر خلاف دولت که وابسته به درآمد نفت است، منبع درآمدی جز اقتصاد شهر نداشته و بقای سازمان و خدماتشان وابسته به پویایی و پایایی اقتصاد آن است، اما به‌نظر نمی‌آید که هنوز اندیشه ماهوی را آموخته باشد. مصوبه خودکفایی شهرداری‌های کلان‌شهرها در سال 1368 موجب رواج «کژاندیشی» در اقتصاد شهری گشت. این کژاندیشی، که به‌صورت غلبه رشته اقتصاد خرد در اقتصاد شهری بروز کرد، یکی از دو دلیل اصلی یا کژخست‌نخست به‌وجود آمدن «کژکارکردی» در بنای اقتصاد شهر و برآیند آن «کژبافتی» یا کوژی فضای شهر بوده است، دلیل اصلی دوم غلبه سرمشق صنعتی و حتی پیشاصنعتی بر اقتصاد توسعه (برنامه‌های توسعه) ایران تا برنامه چهارم توسعه بود. در برنامه چهارم توسعه، گرچه این سرمشق به کنار گذاشته شد و توسعه دانش‌پایه یا پساصنعتی فرا راه قرار گرفت، اما در عمل از آن پیروی نشد. در نتیجه، غلبه این دو اندیشه نادرست بر اقتصاد شهرها، به ویژه کلان‌شهرهای ایران، که پویایی و پایایی اقتصادی آنها وابسته به ورود به دوران پساصنعتی است، به‌طور نسبی رو به زوال نهاد که این زوال در بافت‌های فرسوده مسکونی، تجاری و صنعتی آنها مشهود است. در این نوشتار به کاستی‌های اقتصاد شهری و اقتصاد شهرهای ایران و کلان‌شهر تهران به‌عنوان نمادی از آن، در حد طرح مسئله یا به مثابه یک پیش‌درآمد، می‌پردازیم. به این امید که توجه به ریشه‌های کژاندیشی، کژکارکردی و کژبافتی رایج و غالب در شهرهای ایران، گام نخستین برای دور کردن آنها از زندگی شهری‌مان باشد.

واژگان کلیدی: اقتصاد فضا، اقتصاد شهری، اقتصاد شهر (تهران)، اقتصاد دانش‌پایه، شهرجهانی.

Urban Economics and City Economics in Iran

Kamal Athari

Abstract

Urban Economics in Iran has been on the decline in recent two decades, like its Cities Economics, as a result of not being thought of its nature properly. Of course, the decline has always had ups and downs. The publication of Urban Economics by Tehran Municipality demonstrates that this city is escaping its decline by means of a thorough reflection upon Economy. Since metropolitan areas' municipalities can not rely on oil revenues, they do not have any financial resources other than urban economics, thus the survival of their organization and services depends on the dynamicity and sustainability of its economy. However, it appears that its essence has not yet been fully realized.

Self sufficiency enactment of metropolitan areas' municipalities in ۱۳۶۸ has made the dissemination of "dysunderstanding" in urban economics. This dysunderstanding which appeared in the form of micro Economics dominancy in the urban economics has been one of

the two main reasons or the primary improper building block "dysfunctioning" in the urban economics, which in turn culminates in "dysplasia" or in appropriateness of the city space. The second main reason was the industrial procedure and even pre-industrial dominance on development economy (development plans) of Iran up to the fourth development plan. In spite of the fact that this procedure was put aside in the fourth development plan, and the development of the background knowledge or post-industrialism was put on the agenda, it was not followed in practice. As a result of these two inappropriate views dominance upon the cities economics, especially metropolitan areas of Iran whose economic dynamicity and sustainability depends on the entrance into post-industrialism era, they were on the verge of partial collapse and it is crystal clear in housing, business and industrial worn – out structures. In this article, the shortcomings of urban economics and the economy of Iranian cities are taken into account, in the form of an introduction or so. We hope that the due attention to the sources of the dysunderstanding, current dysfunctioning and dysplasia in Iranian cities would be the primary step for their removal from our urban life.

Key Words: Spatial Economics, Urban Economics, City Economics (Tehran), Background Knowledge